

Хакё 25 пус.

КАПКАЙ

6 мей №
Ийунь, 1935-мей сул

— Епёр, Чăвашсен Автономлă Социалисăмла Совет республикинче пурăнакан ёссынисем, 15 сул хушинче талкăшпек хут пёлекен республикă пулса тăтăмёр. Йапти чухăнла вăтам хресченсен хушалахёсене 66 процент сурă кояхозра пёрлештер-темёр. нихăсан пулман пысăк промышленнăс предприятийсем гуса партрăмăр, колхозниксене пуйан пурăнакан тусă хутăмăр. Классăр социалисăмла обществă тăнас ёсе херүүлён малала илсе ыратăр. Лирён пек пысăк ёссем тумă чикен леш йенче пурăнакан рабочисемне ёсхресченёсене ченетпёр.

Протокол

Авалхи патша Рассейёне пурнаса иртерсе ун чухнехи тискер пурнас синчен ёмёрлөхе манми произведенисем сыrsa хаварна вырас поечёсемне писатёлсем! Пайан епё сире пурсара та чаваш ёсхаләхён революци хысёнчи пурнасё синчен сәнласа произведенисем сыrsa пана чаваш поечёсемне писатёлёсемне куранса пёр-пёринне каластарса пәхтарас тетён. Пурте редакци пүлёмне пуханса ларар! Пукансем ситмессё-и? Ситмессё пулсан, ГИЗ пүлёмёнчен илсе килёр. Есё, ман сухал Салтыков-Шчедрин, саканта лар! Есё, Пушкин йулташ... „йулташ“ тенёшён ан силлен, пирён йала савнашкал... саканта лар... Некрасов саванта... Мамин-Сибиряк, есё те пукан тупса лар... Короленко есё те...

Чаваш писатёлёсем, есёр классиксем умёнке хавара хайуларак тытар.

Пурте пуханса ситрёр пулсан, вырас классикёсемне чаваш писатёлёсен асла пуххине усална тесе шуллатнар пулсан, малтанхи самаха Александр Сергеевич Пушкина паратан!..

Пухуне ним шавсар, йёркелён туса иртертёмёр. Протоколне епё айалта катартна формапа сыrsa пытам та, ана хамаран саванасла, сентерүлө кулаш журналёне пичетлесе каларас шухаш тытрам. Протоколё вулкансемийён мыскарала тухрө теме пултараймастан, анчах хуйхала теме те майсем сукрахан туйанат, мёниён тесесён ёлөк классик-писатёлсем сәнласа хаварна пурнасна халхи чаваш сёршывён пурнасё хушинче мёнке пыскран та пыск уйрамлахсем пурине курсан, ёссынни тени саванмасар иртерсе йама пултарас сук. Малала ман протокола вуласа тухма сёнетён. Ака вал!..

Иван Мучи.

Патша Рассейёне	пурнасне	сәнласа	Социалисам	тавакан	Чаваш сёршывён
хаварна	классик-писатёлсемне	поетсем	халхи пурнасё	синчен	чаваш писатёлсемне
	каланисем		поетсем	каланисем	

А. С. Пушкин.

— „Атала май темскер ишсе пырат. Пирён патала сывхарса килет. Парас тесен, парас мар, мачта тесен мачта мар. Уйах пёлёт айёненч тухса труках сутатса йачё те, хайхи хәрушә йапалана курах кайрам. Сула сине икё йупа лартса урла кашта хунә, кашти синче висё сын вилли сулланса пырассё. Ман кусене пәхас килсе кайрө. Епё хушнине ман сынсем ку сулла пакурпа саклатрөс те, ман лутка сав сын виллисем саканса таракан йупинех пырса перёнчө.“

Тулса ситнө уйах сав мёскёненсён хәрушә пичёсене сапсутә сутатса тарат. Вёсенчен пёри ватә чаваш, тепри вырас хресченё, пит таса вайпитти сын, хай сирёмрен ытла та мар пул. Виссёмёш сине пәхсан әсран кайрам. Хам та сисмен—ахлатса йатәм. Вал Вауук пулна.

Вёсен пусёсем төлне сүле хура хәма сине шултара саспаллисемне „ПӘЛХАНАКАНСЕМ“ тесе сыrsa сапвә. („Капитан хёрө“).

С. Елкер.

„Хёмпе сёсён хёрлө йалав хушшинче Тарса ураланна чаваш ёссынни, Авал чух, патша хёсү айёнке Мён чухлө сунман ес чән ирөк пирки?“

Пайан ес хавассән пухха пуханса Хёхурсем айёненч тухнине асанан. Хёрүллө, вёри самахсем каласа, Вилёмрен хәталса йулнине саванан.

Пайан ес историн мән сүлө синче Умна та, хысна та пәхса төлёнөн, Таван йалсемне хулисем хушшинче Хавна ху хуца пулнине хөпөртөн!..

(„ЧАССР автономии кунне“).

Ёс синчен.

Салтыков-Шчедрин.

„Сухапус хысән мужикё хай кәкрипе чунтан төртсе пырат, унан алисем хыпкәч пек, сухапусёненч пәталанса тытса лартна, урисем тапра ашне анса кёрессё, кусёсем, шайрак хаварас марччө тесе, айалала пәхсах пырассё. Ана вёсенчен вёсне пёр касә сухаласа тухна хысән, лашипе хуши те кәкәр пүлёммеле вайлан хашкаса тарассё.“

(„Шермет лаша“).

Алакер.

— „Колхоз ёсне епё чунтан-чёререн йурататан. Хёрүлө ёсре епё пётём чун хавалөпе сёкленсе кайса таста ситиччен вёссе кайма хатёр! Авән сапмали, тыра вырмали, ута сүлмали машинсем, сар ылтаң уйхир, чечеклө уләхсем, епёр питех те телейлө пурнас туса хунине кәтартмассё-и вара? Ёс вучахён сапки синче йаранатан. Санан чөрү, санан йун тымарёсем колхоз ёсёпе, унан пуранәсёпе пёрлен кәрлатса тапассё. („Вай“ драмә).“

Пушкин.

„Йут акапуç сине пуш айён пёшкёнсе
Кунта ырхан чура сырлахсәр хуҗасен
Ани тәрәх сётөрөнет тек.
Кунта виличенех хён йәлмакра сүрес,
Ним уйрам усләха чунпа шанма хайаймаҗсә,
Кунта чечен хёрсем үсәс
Сив чурас аскан мәшкәлавшён“.

(„Иал“)

Салтыков-Шchedрин.

„Йалта никам та тәрса йулман, сыннисем пёр
чун йулми улпут ёснә ёслемә тухса кайнә. Укәл-
чапа йунашар сәрт синче пёр хёрәх сынна йахан
утә сулаҗсә. Улпучә пёр паккус патне, тепёр пак-
кус патне пырса пәхаҗ, таса сулни, сава хушши
хаварман-и, тесе курәкне туйипе тапратса пәхаҗ.
Тасарах сулар! Тасарах. Сава хушши ан хаварәр!
Пур йәнәш та сурәмсем сине савәрәнса тивет!—
тесе кәшкәрәт утә сулакансене хысалтан. Ёс па-
тәнче унән хай тунә йёрке: пёр айәп тусан сала-
матпа сурәмәнчен пиләк хут тәсәт, иккәмеш хут
айәплансан—вунә хут тәсәт, виҗсәмеш хут айәп-
лансан—вунпиләк хут, тават-пиләк хут айәплан-
сан—ан силең вара—шутне те тупас сук“.

(„Тирпейлө улпут“)

Патшаләхпа обчә пурләхә сине пәхасси.

А. Чехав.

— Реҗсәсене шпалсем сүмне сыпәҗтармали
гайкәна мөншён кәларса илешшён пулнә есә?

— Кирлө пулман пулсан кәларса илес те сук,
кирлө пулнәран ёнтө сапла тунә,—мачча сине ча-
ләшшән пәхса хәрәлтатәт Денис.

— Вәл гайкә сана мён тума киртө пулнә, тесе
ыйтатәп санран.

— Гайкә-и? Ара гайкәсенчен епёр путлавсем
таватпәр.

— Камсем вара „есёр“?

— Епёр, халәх... Климәври мужиксем... Путлав-
сәр астан май килә вара? Йе есә селә пулли
йе мән аман вәлга вёснә тиретён пулсан, путлав-
сәр вәл шыв төпнеле кайаймаҗ.

— Путлав тума тәхлан, пуҗа, пәта... мөнлине
те пулин тупса илме пултарнә есә...

— Тәхланне сүл синче тупаймән, укса парса
илес пулаҗ. Гайкәран лайәххине тупаймән ёнтө.
Йавәр та, шәтәкә те пур“.

(„Усал шухәшлә етем“).

Митта Васлейё.

— „Акана тухатәр, урхамах пек утәрсем сине
шәхәрсә йурласа сәс пыратәр. Тыр вырма туха-
тәр—пиләк аҗтине пөлместөр,—вырса пыраканны
пур унта сирён, хыртарса кәна пыраҗ... Сирён—
шав выҗас та кулас, ёсрә те төк тәмастәр... Ва-
тәсене те йәлт астарса йаратәр... Ав пёркун Арис-
сен амәшә, шәлсәр карчәк, хёрсемпе тыр вырса
таврәнаҗ тет,—„Хёрсем, пәхәр-ха, пәхәр-ха, епө
вунҗичәре чухне сакан пек утаттәмчә“ тесе тә-
хәр кукар хуҗкаланса кәтартаҗ тет. („Виҗә очөрк“)

Трубина Марфи.

„Колхоз хирәнчә машинә саплах кёрлет. Колхоз-
никсем хушшинче пёрмайах уҗсән каласни, пёр-
пёринпе шуҗ туса кулкалани илтөнет. Колхозник-
сем кәмәллә, тарәхмасәр пёр-пёринпе амәртса ёс-
лөсә. Машинә пусә хёррипе саврәнса сүренёсем
сыхмалли тырра сахаллатса пыраҗ. Пысәк кайәк
хәләсланса сүресә, тырра кышласа сине пек туйа-
наҗ. Сахал вәхәтрах колхозниксем нумай ёслөсә
тәкрөс“.

(„Мучар“).

П. Хусанкай.

Еп

ун йатне

пөлеймерәм,

Пулнә вәл

мәкшә сынни—

Лум

пәр айне

үкернө.

„Хамәрән вёт,

хуҗанним?

Тимёршён

тимёр тўлерим?“

тенә те вәл—

чәмнә.

Сәләннә лум—

тимёр татәкки...

Пирён тирпейлөх палли,

тўрлөх вәл.

Ёмөрте те

сук хәл пире авмалли

ак сәкнашкал

чәмәртаҗ төк

Кашни лума ёсә алли“.

(„Магнитту“).

Киҗсұрт.

Н. В. Гоголь.

„Йалти мён пур строенисем синче те темёскер-
лө әрасна йышши кивелчөк пуррине курнә Чичи-
кав. Пўрт пөренисем төксөм, вата; нумайёшён си-

Малкай.

„Сан хәл сөн пўрт,—
Ианраҗ гитарә.
Пуйан пурнатән колхозра.

витгийёсем ала пекех шăтăк, хăшёсен сўлте лаша
кёлетки сёс тата айкапёрчи шăммисем йевёрлө
ушăлса ыртакан жердөсем сёс йулни. Пёчөк пўрт-
сен чўречисем кантăксăрах, хăшөсене сётөк-сатăк-
па йе сакманпа питөрнө“. („Вилнө чунсем“).

Салтыков-Шchedрин.

„Пўрт варринче хайă сунат, сара тётөм кала-
раї, сута сук; кетесри урайөнче ачасем сывăрас-
сө... Пёр сăмахпа каласан, ышă та, сивө те сав
пўртре, пурăйма та май сук пек ун пек пўртре“.
(„Айăпсăр калавсем“).

Мамин-Сибирйак.

„А сăмаварө йалөпе те пёр Ермилан кăна пул-
нă... Ермил пуйан мужик, йалта хупах тытат“.
(„Сөпөр калавөсем“).

Кăмăл, пурнăспа йăла тата културлăх.

И. С. Никитин.

Йывăр хрес сөклетпөр, йывăр...
Шухăш вилө, чөнме сук.
Ылханпа ашчик пирөн тăвăr,
Чөрере вөрет куçсул.

(„Йывăр хрес сөклетпөр“).

Н. А. Некрасов.

... „Тăван сөршывăм!
Кăтартчө мана саван пек ыран,
Ун пек кетес еп халччен те курман,
Ста акаш, — сыхлавшă сан хөнхуран,
Ырăс сынө хăш төлте йăнăшман?
Йăнăшаї вăл уйсем, сұлсем тăрăх,
Йăнăшаї термере, тыткаира;
Йăнăшаї анкарти, улăх тăрăх,
Тимөр санчăр шинче, рудникре;
Сул сўренө сөрте хирсем тăрăх
Йăнăшаї вăл урапа айөнче.
Йăнăшаї тăван килсуртөнче те
Сут хөвел сутине курайми;
Йăнăшаї пур хула варринче те,
Сут керменпе сут сурчө умче“...
(„Парадлă пўрт умө умөнчи шухăшсем“).

Салтыков-Шchedрин.

„Ним виçесөр нумай хуйхăраї халхи ырăс
сынни. Сав тери хуйхăраї, унпа сөс вăл чөрө
пулма пултарнăн туйăнат. Хуйхăрнă пиркийех
вăл мөнле те пулсан саталтаткаласа пырса хайне
те етем ыранне хураї. Хуйхăрмали пулмасан,
вăл хайне шурлăх сатса илессине хирөс те пулас
суккан туйăнат. Килөнче те вăл хуйхăраї, хуйхи-
не сынсем хушшине йăтса тухма та вăтанса
тамасї“.
(„Чик хысөнче“).

Хөрү ёспе, вутпа сунтарнăн
Таптатан ес аваллаха.
Сан хал сөн пўрт, йанраї гитара,
Вăл пурăнмах сана йăхраї“.
(„Гитара“).

Думилин И.

„Колхозник пўрчөсөн тахсанах
Хайăчикки вёт йута;
Сăрлă сөтел тавра сунат
Илийч лампи сапсутă.

Сук мар тумтир, сук мар тырри, —
Пайан колхозник тутă.
Сук мар пăрса, кантăr вăрри,
А ышăхсемшөн утă...“

(„Аннене“).

Алакер.

„Хөвел йăлтри шинче чўхөннө йевөр
Йăлтăртатса лараї сут сăмавар.
Ку хөвеле кашни туйаннă епөр.
Пирөн пата пырсан, чей ёсме лар“.

Митта Васлейё.

Калап пайан:
Вăл пурнăс иртрө,
Йөрү пайаншăн төлөкре.
Чөлхем, чөлхем! Ес чечекре,
Чечекленес вăхат сан ситрө.

(„Тăван чөлхене“).

Н. Ваçанкка.

„Саваннипе йурлатпăr,
Саваннипе ташлатпăr,
Хавасланса кар тăрса
Ёс патне те тухатпăr.

Пирөн мөншөн йурлас мар,
Пирөн мөншөн савнас мар?
Кив майшкăлран, хурлăхран
Ирёклөхе тухрăмăr“.

(„Кёсле“).

Уйăп М.

„Ёссынө усмасї пёр сөкленнө пуса.
Епир сыннисем те хал урăхла йăх.
Хамăран сөршыв! Хамăr хуса.
Аста епир—

унта пурнăс лайăх“.

*) Петтоки куçарнă.

Салтыков-Шchedрин.

„Пушкѣлетке улпучѣ йалѣнче тата џапла йѣрке пур: хресченсене ернере пѣр кун, вырсарникун вуг хутма чармаџѣ. џав йѣркене вѣл халѣха вуг-кавартан сыхлас џалтавпа тунѣ. Тѣрѣссипе каласан, ѣсленѣ вѣхѣгра улпут ѣѣ пѣр самант хушши те, апат пѣсѣрсе те чаранса ан тѣтѣр тесе тунѣ. џавѣнпа хресченсем вѣри апат прѣшниксенче анчах пѣсѣрсе џинѣ, ахалѣ кунсенче хура џакѣра тураса шывпа йѣпетсе џинѣ“.

(„Тирпейлѣ хуџа“).

Хѣрарѣм пурнѣџѣ.

Л. Н. Толстой.

— „Темѣѣ мѣлйун сирѣн хѣрарѣм таврашѣ, пурте вѣрмантѣ тискер кайѣк пек. Мѣнле ѣснѣ, џаплах вилет. Ним те курман, ним те илтмен... хѣрарѣм мѣн пѣлет вѣл? “

... Сирѣнтен питех ыйтма та џук-џке. Кам вѣрентет сире? ѣсѣрлсен стариккисем пушѣпа вѣренткелеџѣ, мѣн пур вѣрентни те џав анчах“...

(„Тѣттѣм аллинче“—драмѣ“).

Н. А. Некрасѣв.

„Виџ йѣвѣр шѣпа мѣн пѣрнѣ етеме:
Пѣрремѣш шѣпи—чурапа џыхѣнмашкѣн,
Телѣри—чурана џуратма, ѣстерме,
А виџѣмѣш—виличчен чурана пѣхѣнмашкѣн...
џав виџ шѣпине Расџей џѣрѣнчи
Тѣсейнѣ хѣрарѣм ѣнси“...

(„Хресчен вилѣмѣ“).

џулийѣр џинчен.

Некрасѣв.

„џур вилѣ кѣпере курсан
џѣресе курнѣ вырѣс, йамшѣк
џырмана тытрѣ угсене.
Ансѣр сукмак тѣрѣх пырат
Кѣпер айне... Ут, ан хѣра—
Кунтан кайсан шанѣаклѣрах“.

(„Шѣплѣх“).

Салтыков-Шchedрин.

„Тѣршипех чул сарнѣ хурѣм тунѣ шѣтѣк та хытѣ чул тѣсѣлат, вѣл чул џинче хѣхѣм тимѣр тѣнѣлсем те џамѣлѣнах хуѣлса пѣтме пултараџѣ. Чул сарнѣ хурѣм тунѣ чул асап кѣартни пѣлѣрми пулнѣ вырѣнсенче џатан урапа куџтѣрмисем (кѣлтѣрмисем) йе типѣ хѣйѣр ѣшне йе тарѣн лапра ѣшне кѣре-кѣре ларнипе асапланатѣн. Пѣр џамахпа каласан, џулѣ ѣнтѣ џавѣн йышши ним латтисѣрскер, ун тѣрѣх час-часах џѣресен дуџ тѣпинчен те, ѣнсен те вѣйлѣн џапантарса пынипе ухмаха йерсех кайѣн“.

(„Кѣпѣрне очѣркѣсем“).

Трубина Марфи.

„Акѣ колхозниксем ѣѣ пѣрахса урапасем патнеле пыџѣ. Унта, урапасем хыџнерех, пѣџартанпах кѣвак тѣтѣм авкаланса вѣскелет. Шурѣ саппунлѣ хѣрарѣм, колхозниксем вѣлѣи апат пѣсѣрнѣ. Колхозниксем пурте урапасем сулхѣнне ларса тухрѣѣ.“

... Колхозниксем апат џиме ларнѣ хушѣра вѣсем патне икѣ ача хѣсатсем џѣклесе пыџѣ. џисе ларакан колхозниксем хушшине салатрѣѣ. Радио тѣлек сывлѣша йанратса пусѣра илемлѣн илтѣнет“.

(„Мучар“).

Уйѣп Мишши.

„Ун пусѣнче хѣп-хѣрлѣ тутѣр,
Кѣнекесем ун аллинче.
Пайан хѣвел те пѣрле пултѣр
Иinken хаваслѣ куллинче!
Кулатѣ-џке халѣ вѣл пит хаваслѣн,
Вѣл халѣ телейлѣ—вѣренет.
Уншѣн тѣнче те тем пек аслѣ,
Хѣвел те ѣшѣ чѣрине“.

(„Окѣабѣр хѣрарѣмѣ“).

Н. Йанкас.

„Арџынпа еп
џѣн танлашрѣм,
Пухурах халѣ
Ал џѣклеп.
Советри ѣџе паллашрѣм,
Советра та
Еп ѣслеп.
џѣнѣ йалѣм
ѣсрѣ йаслѣ,
Ачапча ѣсет унта“...

(„Аппа йурри“).

А. Петтоки.

„Республикѣн џулѣсем аван,
џатма пек йака, тѣп-тѣрѣ.
џѣваш џулѣ тивѣслѣ тава—
Такам та вѣсем тѣрѣх ыр кѣмѣлѣн џѣрѣ“.

(Петтоки).

џт. Лашман.

„Пыратпѣр џапла иккѣн Йакку кумпа йурласа: епѣ „Орликпа“ малган, вѣл „Пѣхатырпа“ ман хыџран. Кайатпѣр џапла пит лайѣх, урапа кѣсни те сисѣнмест. Чул хѣррисенче хурѣнсем ѣсѣџѣ. Саксем. Будкѣсем. Кашни километрѣх сѣрлѣ йупасем. Илемлѣ те лайѣх“.

(„џул џѣреме вѣренин“).

— Мотри, асърханахах!
 — Ан та шухашлър, ваше благороди, вунпилѣк
 сул ку сулпа сѣретѣп... Тпру!
 — Мѣн?
 — Сакѣ ѣнтѣ, тѣвайки.
 — Асърхарах!
 — Ан та шухашлър, ваше благороди, вунпилѣк
 сул ку сулпа сѣретѣп. Ан шикленѣр... Тпру!
 — Мотри!
 — Сѣмѣр хысѣн чѣнах та шѣвекленѣ мѣн.
 — Тыт!
 — Восподи, неужле вунпилѣк сул сѣресе те
 сул пѣлместѣп. (Тѣрантасѣ тѣнсе кѣйтѣ).
 — Мѣн ес, шуйтан илешшѣ!
 — А вот... Хуѣ те хѣсан та сѣк вырѣнта!

(„Почтѣ станцинчѣ“).

А. Радишчѣв.

„Римѣансем питѣ мѣнѣ сулсем тунѣ, вѣсем сулѣ-
 сен тѣрекѣнчен халѣ те епѣр тивѣслипе тѣлѣнет-
 пѣр. Римѣансен пек сулѣйрсем пирѣн нѣхѣсан та
 пулас сук... Рассѣйре сулсем сук, сѣвантан кѣйа-
 мала темелисем*) кѣна пур“.

(„Питѣртен Мускава сулсѣурени“).

*) Вырѣсла—„направления“—ред.

Сулѣ пит тикѣс. Ништа лакѣм сук. Сѣп
 кари пек ларса пыратпѣр...
 — Чѣлѣм туртма йураѣ-ши?—тесе ыѣтасѣнчѣ
 кѣна шофѣртен,—епѣр Сѣрпѣве сѣтсе кѣнѣ.
 Сѣрпѣре анне амѣшнѣ лартрѣм та кѣйала Шу
 пашкара сѣв автомашинпах вѣсѣртѣм.
 Сѣтрѣмѣр.
 — Ма халех илсе килтѣн!—тесе вѣрсаѣ ман
 арѣм чѣлана чѣнсе кѣртсе вѣрттѣн.
 — Кукѣлѣ пиѣсе тухрѣ пулѣ-сѣке сан?
 — Аѣтан пиѣсе тухма! Есѣ кѣйнѣ чухне вуттин
 хутса сѣс йѣнѣчѣсѣке-ха. Чѣйне те лартман. Тем
 вѣскатѣн сѣк есѣ—тет арѣм тимлѣсех тутине тѣсѣ
 — Куншѣн епѣ айѣплѣ мар, тетѣп епѣ те тутан
 тѣснѣ пек пулас.
 — Кам айѣплѣ?—тет арѣм.
 — Автотор!—терѣм.
 — Мѣнле Автотор?
 — Ара Автотор сулѣйрсене сѣв тери тикѣ
 туса йѣнѣ та, 30 сукхѣмра пурѣнанкан хунеме кар
 чѣксем те, епѣр кукѣлѣ пѣсѣрме вут хутни сѣнчѣ
 систерекен пулсан, кукѣлѣ кѣмакаран пиѣсе тухи
 ченех хѣнана килсе кѣрекенѣ кѣрсе сарѣлса ла
 расѣсѣ, терѣм... („Сулѣйр анекдочѣсем“).

С. Шѣпчѣк.

Сулѣ йѣка, пит тикѣс,
 Сѣрми урлѣ сѣн кѣпер.
 Варри сѣрѣп, пит-тикѣс,
 Машинсемшѣн чѣр никѣс.
 Ик айкипе йѣвѣсѣм,
 Илем кѣрес чечексем.

(„Такѣр сул“).

Протоколне сѣрса йѣркеленѣ Иван Муци.

Авал саласенче пулнѣ „громкоговоритѣл“.

Сѣвѣс пулас килет.

Ман сѣвѣ сѣрма вѣренес килет. Малтанлѣ
 пѣтсем сѣрнине. сѣплипех сѣра-сѣра илсе вѣрѣ
 ме пулмѣ-ши терѣм те, сѣрса илтѣм:

„Санне те, тен, тасатнѣ пушмак
 Шупашкарта курса пулѣ кашни и р.
 Икѣ сул кунта ѣслетѣп халѣ ак—
 Турѣс,—терѣ,—аслѣ б р и г а д и р“.
 (Ан. Таѣков „Бригадир Мамсук“ сѣвѣран).

„Пѣрува правлени илсе пачѣ,
 Есѣсене пуѣтарнѣ майѣн и р.
 Хам еп халѣ парти кандидачѣ,
 Колхозра еп—аслѣ б р и г а д и р“.
 (Сѣвѣс В. „Колхоз кѣнтѣрли“ поемѣран).

Сывлѣм та, вѣтанчѣк шурампусѣ—
 Ак поези, санѣв, йѣнкѣр и р.
 Йунашар сѣвѣратѣ—ѣс ыѣх хуѣк—
 Сиксе тѣчѣ паттѣр б р и г а д и р.
 (Арк. Есхѣл „Ыраш вырса пѣтернѣ чух“
 сѣвѣран).

Татах сѣрмалачѣ те, хал сѣтеймерѣ, ыѣ
 тѣм. Йѣлан „ир“, „бригадир“ пулса тухѣт. Хѣ
 хѣшѣн хысѣн сѣгѣренѣт-ши? Сук, пулас сук
 поѣтсем пек сѣрма, хамѣнах тапаланма лекет.

Павлѣв Ивлѣ

Хаљ ништа та йулман чёлхе

— Есё, старик, вырәсла та, чавашла та каласма пултаратӓп, тетӓн. Аннӓ чёлхи мӓнле пулнӓ санӓн?

— Аннем чёлхи-и? Асамӓс чёлхи пулнӓ.

„Вӓрӓхурахсем“ аллинче.

Французсен Луи Буссенар йатлӓ писатӓлӓн ро-
нӓнчӓ пӓр герой, тинӓс чирӓнчен хӓранӓ пирки,
риж хулинчен Бразилие Сӓпӓр витӓр кайма
хӓш тытаӓ. Вара вӓл сапла кайсан, Сӓпӓр, Бе-
г проливӓ, Канадӓ, Пӓрлешӓлӓ штатсем, Вӓтам
ерик витӓр тухаӓ те, Бразилие чип-чиперех
рса ситет. Анчах Бразилие ситсен вӓрӓхурах-
аллине ленкет те пит нумай асапсем тӓссе
ерет.

Иванчик йалкор пире Йетӓрнери Волкӓв йачӓпе
акан пулницаран 10 сӓхрӓмри йала „сирӓн сын
чӓ, илме килӓр“ тесе сырнӓ 124 номӓрлӓ за-
слӓ сыру сӓл сӓнче мӓнле асап тӓлне пулни сӓн-
сырса пӓлтерчӓ. Вӓл сыру Буссенар геройӓ
вырӓна ситсен кӓна мар, Йетӓрнери пуштӓ
турӓнчех вӓрӓхурахсем аллине лекнӓ. Пуштӓри

„вӓрӓхурахсем“ вӓл сырӓва илнӓ кунах йарайман,
манса хӓварнӓ. Тепӓр кунне хӓйсен „2096“ номӓрне
лартассӓ те, Палтай пуштине йамаласкерне, Мӓн
Чураш пуштине йарассӓ. Унта мӓн чухлӓ выртни
паллӓ мар (календарлӓ штампӓ сук. Вырӓсла „на-
правьте по адресу“ тесе сырни сӓс палӓратӓ). Сап-
ла вара сыру, малтанах „вӓрӓхурахсем“ аллине
лекнӓскер, аран-аран „вӓрӓхурахсем“ аллинчен хӓ-
талса, 1 сехет каймали вӓхӓта 15 кун кайаӓ.

Малала Йетӓрнери пуштӓ урлӓ сыру мӓн тавраш
йарас пулсан малтан „Б. Чурашево“ тесе сырӓр,
унтан вара адрес сӓне сырмали ытти сӓмахсене
каӓртӓр. Вара сыру ситмели сӓре хӓвӓртрах сит-
ме пултарӓ. Ененместӓр-и? Ененместӓр пулсан,
есӓр Йетӓрне пуштӓ уйрӓмӓнчи тӓмсайсене пӓл-
местӓр.

1955-мёш җулта

Фактазилё калав

Машинине йулашки хут пәхса җавәрәңчә те Иван Николайч мана машина әшнә кәрсе ларма палла турә. Унтан, вәскамасәр кәна, хай те ман җумма машинана тытса пымалы хатәрсем умне ларчә.

— Старт!—тесе илтәнчә айалтан.

— Старта хатәр!—тесе хирәс кәшкәрчә Николайч. Җав вәхәтрах умри тыткаҗне пәрех сылта-мала җавәрса йачә хай: пирән машина әсleme те пусларә. Вәхәт хатәрән йәппи машина хаш вәхәтра пынине кәтартма тытәңчә. 1937, 1938, 1939, 1940, 1945... 1950... 1955... малала шәваф хатәр йәппи.

—1955! Финиш!—Җак сәмахсемпе Иван Николайч тыткаҗне сулахайала җавәрчә те машина чарәнса ларчә. Машина алакне усрә те: Җитрәмәр!—терә.

Иван Николайч—ман җывәх йулташ пулаф. Вәл електрица машинәсем конструкцилекен палла инженер-изобретәл. Епә, Кузма Иванч, сунарҗәсен уйәхра пәрре тухса тәракаф „Кайәк-кавакал“ йатла журналән штатла сотрудникә пулатәп. Иван Николайчпа пәрле епәр унан җәнәрен шутласа кәларна машинине сәнатпәр.

Ман йулташ—Иван Николайч—халччен етем курман-илтмен машина шутласа кәларна. Ана вәл „вәхәт машини“, тесе йат панә. Унан машини, йачәнченең палла, вәхәтсем тәрах җүреме пултараканскер. Каләпәр, сирән пайанхи кунтан ырана, йе җитес җула, йе вәтәр, алла, җәр җул малали вәхәта каймала—кайма пултаратәр. Ман йулташ шутласа кәларна машина сире пулас тәнчене, җитес вәхәта кирек хаш тәле те илсе җитерме пултаратә. Җак машинәпа есәр пулас пурнаҗра тәнчен кирек хаш кәтесне те, кирек хаш җәршывне те суйласа илсех курма пултаратәр. Машини җав тәрлә паха та тәләнмеле!

Машинана сәнаса Иван Николайчпа епәр 1955-мёш җула җитсе чарәннә. Хамәр—чәваш җыннисем пирки—Чәваш республикне курса җүреме шут тытнә.

Машинана епәр 1935-мёш җулта ийуң уйәхәнчә сәнанә. Ку вәхәтра пәтәм республика хайән автономийә 15 җул тултарныне уйавлама хатәрленнә. Җакан пирки те пирән Чәваш республикән пулас пурнаҗне курас килнә. Епәр Чәваш республикне сирәм җултан курма шут тытнә.

Шутланә—туна: машина хамәр аләра...

Җәнә машинә пире пәр кәлтәксәр кирлә тәле илсе җитернә.

— Җитрәмәр! Кузма Иванч, анәр! Епәр 1955-мёш җулхи Чәваш җәршывәнчә халә, тет кулчаласа Иван Николайч.

Пирән машина уйа, пәр ката җывәхнеле тула калчи әшнә анса чарәннә. Йәри-тавра пәхкалатпәр.

Ир. Хәвед тин җәс хәпарса җитнә. Ката җүмәнчә җуртсем курәнаҗсә.—Кун пек йапала 1935-мёш җулта та пурчә, тегәп епә кәмәлсәр пулна пек пулса.

Машинана калча әшнә хәварса курәнакан җуртсем йәннеле утатпәр.

Хайхи курәнакан җуртсем пирән хула хәрринчи җуртсем пулса тәраҗсә. Йупа җине җырса җаннинчен ку хула епәр пурәннә вәхәтри Шупашкарпа Кәнаш җулә җинчә ларакан Йансакәсси йалә, халә Йансәкәсси хули пулнине вуласа пәлетпәр.

— Ак мәнле пулса тәнә вәл Йансакәсси! җирәм җул хушшинчә пәчәк йалтан җул-цементран туса, сәрласа, җутатса пәтернә хула пулса тәнә! Җамрәк хурән вәрманә пек тухса тәнә вәт куҗ умне!

Йалән еләкхи ыярәннең пәр вәрәм урам икә хутла җул җуртсем ларса тухна. Мускаври пек урам хушшине асфәлт сарна. Җурт умәнчә, урам тәршипнең ерәчәпә йаштака тирексем кашласа ларәҗсә. Тирексен әйәнчә ыра шәршә кәларса тәрләрән чечексем җәсәҗсә. Кашни җурт умнең йупа җине електрица хунарәсем сәкнә. Клуб, театр, шкул, пуҗница, универмаг, Совет тата ытти обчәлә җуртсем уйрәмәнаң паләрсә тәраҗсә. Вәсене кунта виҗ-тәват хутла туса лартнә, тәрләрән ерәҗсемпе, кәлеткәсемпе ерәҗлесе пәтернә. Шурә хурән вәрманә пек шурә җул җуртсем, йалтәрка кәленчә, никкәл, аҗдүмини, урам тәршипнең ларса тухнә җүллә симәс йавәҗсем, тип-тикәс куҗкәски пек җуталса ыртакан урам—җаксем пурте пирән куҗсене килентерсе кәмәлсене хәпартаҗсә. Йансакәсси җав тәрлә җәнелни пире йумахри пек туйнаф.

Ку урамран сулахайала хуҗаләх җуртиәрсен урамә ларса кайна. Тәрләрән йал хуҗаләх продуктисен савәҗсем, ыҗдәх-җурчәсем, гаражсем, тыра елеватәрәсем, ыҗдәх апат хәпәркәсем куратпәр епәр кунта. Кунта та җуртиәрсене җулпа кәленчәрен, пит те җирәппән, емәрләхе лартнә.

Җырма леш йәнчә Йансакәссин тәрләрән кәнтәр йәнчи җимәҗсен плантациясә ыярнаҗнә. Йәҗәмсырли, апләҗсин, мандарин җүстерәҗсә кунта.

Халәхә тата мән җухлә! Пәрисем машинсемпе урам тәрах, теприсем җуртсен җүмәпә җуранах иртәҗсә. Хәшәсем есрән тавранаҗсә, хәшәсем есратне кайаҗсә. Җамәлан ирте-ирте кайаҗсә вәсәв автокумисем.

Хуҗаләх җуртиәрсен урамәнчә машина сәсси мәкәрсә тәраф. Савәтсенчә пур ес машини те електрица вәйәпә җаврәнса тәраф.

Шкул ачисем алла-алән тытәнса йурласа җүрәҗсә, музыка калаҗсә.

Еләкхи аслә җул җине тухатпәр. Җул хәрринчи калчана пәхса пыратпәр.

Хура мамәк пек кәпәш тәпра җинчә йәркипә, суйласа лартнә тейән, хәмәш пек парка та тачка тула хәмәләсем җәкленсе ларәҗсә.

— Кукурүс хәмәлә пек җәкленнә вәт.

— Кун пек тула пирән сәнав станцисенчә те җүстереймен.

— Чаплә, чаплә.

Калаҗса пына җәртех пирән умра уйра ларакан уйрәм җурт йәнчен тупа сәссисем кәрлесе кайаҗ

сё. Вшиң! Вшиң! Вшиң! туса пирён пуссем шинче тупене снарядсем сұралассё.

— Мёнле тамаша тата ку?

Умри сұрт йенчен тупене саплах тупасем перессё.

— Ташман тесе пирён сине пемессё-и? Ништа мён пулнине, мёне пенине пёлместпёр хамар.

Тупасем пеме чаранчёс. Унчен те пулмарё тупере сишём сиссе аслати аватма пусларё. Сўлеле пахатпяр: пётём тупене сямар пёлёчём карса илнё, вalem-вalemён йаванассё пёлётсем. Нумай та тамаст, пирён сине чашлаттарса сұмар сума тытана. Часрах умри сұрт патне хўтге чупатпяр.

Сұр сехетрен сұмар чаранчё. Сұмар пёлёчём сирёлчёс. Каллех хёвел пахрё. Уй урла сарла пёкё пек асамат кёперё чёвен тачё.

Хўтерен тухса сұрт умне пыратпяр. Сұрт умёне кёпсисене сўлеле тёллесе вишё пысак тупа тарассё. Тупасем патёне чёлём пахлаттарса пёр чысла кана вата сын темскер айкашса тарат.

Вата сынпа каласса кайатпяр. Мён ёслени шинчен ыйтатпяр.

— Снарядсем йавашраххисем пулчёс, сұмарне лайахах сұтараймарам, тесе ўпкелешет вагги.

— Вара есёр сұмар сұтаратар-и-ха?—тесе ыйтатпяр епёр тёлёнсе.

— Инвалид шучёпе сямалтарах ёсе йышантам-ха,—сакан та сұмар сұтармали патне татам та пуранатп-ха сапла уйсем сине сұмар сұтарса... анлантарап пире вата...

Йансакасси комунёнче тупене химилё снарядсем персе сұмар сұтарни шинчен пёлетпёр.

Старик пире республик тёп хулине—Шупашкара кайса курма канашлат. Вёл пире айеродром сине асатса, йероплан сине лартса йарат.

Вёсетпёр сапла Иван Николайчпа Шупашкар хулине. Пахса пыратпяр сўлтен айалала.

Сарса парахна картё тейён—пирён айра агрохуласем, симёс йавассен плантацийёсем, хапрак-саватсем, пёвесем, сатсем, пахчасем, башня-майаксем, сап-сута сўлийерсем, чукун сўлсем, электрицал сўлсем пёр вёсёмсёр иртессё. Пире хирёс те, пирён сўл урла та сывлашра пушта, пассажир, грузовик йероплансем иртсе сўрессё.

Мал йенче сарлака та пысак шыв сўталса кайат.

Пахяр-ха, Атал-ске ку шыв! Ав унта Шупашкар хули куранат, тетпёр куранакан хула йенне пахса.

Вёсё-хёррисёр хура варман пек саралса ларат пысак хула. Хулан чиккисем Кўкес, Иўйинка, Сёнтёрварри таврашёнче кавак тётрере сұхалассё. Атал леш йенче Шупашкара хирёс тепёр ман хула ўссе ларна. Хуларан сўлрех Атал урла тимёрпе бетонран пёве хывса, Атала ирёккён йухма чарса ларна. Кунта тёнчипе палла гидроэлектрицэ станцийё ёслет. Атал тарых электрицапа ёслекен нумай хутла сёне йышши парахутсем чупассё.

Сывахарнасемён хули уссантарах куранса пырат. Хулара урамсем, площёдсем, парксем, айеродромсем, стадионсем, уйрам гигантла сұртсем, кёперсем паларма пуслассё.

Сўлтен пахсассан, хула варри—саврака асла площёд—ёлёкхи Чапайёв йалне хирёсле сарт тавра вырнасна. Ку площёде пур йенчен те урамсем пустаранассё. Площёд варрине калама сўк сўлё, Мускаври Советсен дворецё майла, ман дворец туса лартна. Дворец таррине тем пысак-каш Ленинпа Сталин кёлеткисене таратна.

Атал хёрринче Чапайёв паттар памётнёкне куратпяр.

Йероплан шинчен епёр пуранакан вэхатри хулан палли те йулман. Ун чухнехи пысак сұртсем, савмахран, Шупашкаран хай, вэхатёнчи мухтавёпе чапё: Пиет сурчё, сыхану сурчё, банк сурчё, пушар каланчи, тата ытти те, сёне хула хушшинче куранмассё те.

Хула хушшинче пёр сарт хёрри, пёр сырма та куранмаст. Вёсене кунта шалтах тикёсленё.

Йероплан шинчен урамсенче пёр чаранмасар йышлан автокўмесем, автобуссем, тролейбуссем, трамвайсем, сывлашра сўрекен пойассем сўрени куранат. Хула урамёсенче, площёдсенче катка пек йышла халых кёшёлтетни куранат.

Шупашкаран тёп айеродромё пирён йероплана йышанна хыссан, Иван Николайчпа хавартрах хула курма васкатпяр.

Мёнле пысак, мёнле шавла та илемлё Чаваш республикин тёп хули—Шупашкар!.. Хамар пёлёкен Ленинград урамёпе Атал йенеле утатпяр. Ленинград урамё, тетёр. Йачёсёр пусне кунта урах нимён те йулман. Пёр йавас сұрт сук, пурне те пасса чулсұртсем туса лартна. Виш-тават хутла сёне архитектурала сұртсем парада тухса таня пек сўталса тарассё. Кёмели алаксемпе чўрече рамисем никёдпе йалтартатассё. Чул-мрамартан касса туня кёлеткесем сұртсен фасадёсене пахалатассё. Пёринчен пёри капартарах, пахса киленсе ситмё сук сёне сұртсем! Балконсем шинче, уса верандасенче, сұрт хёррисенче хакла чечексемпе чечеклё йавассем чечекре ларассё.

Сұртсен айланти хучёсене магазёнсем вырнасна. Магазиёнсенче сўлёксене шайсайми тёрлёрен паха товар тултарна.

Урамра, уса сывлашрах, уйрам сынсене кирлё кёнекесем, журналсем, хахатсем, искусствэ произведенийёсем салатассё.

Урам тарых йанараса трамвайсем иртессё.

Елёкхи пушта сурчё сине пысак экран туня та экран шинче радиопа тёнчери палла ёсене катартассё. Радиосаса савантах анлантарса пырат.

Ерешлесе пётёрнё альюмини решоткапа пўлне парка кёретпёр. Парк! Аллейёсен хёррисене палла скуптёрсем мрамарпа гранитран туня палла сынсен: учонайсен, поетсен, политик сыннисен, инженерсен кёлеткисене лартна. Чечеклёх пахчисенче таста сити сўле, чарайми вайпа, фонтансем сирпёнсе тарассё.

Аллейасенче сынсем канса, рехетленсе сўрессё.

Парка пёр вёсёмсёр камала сёклентерекен музайка йанараса тарат. Акя пирён умра хёрсен ушканё пырат. Чакан тарри пек йаштака пёвёсем сине вёсем илемлё блузкасемпе илемлё йубкасем таханна. Сўсёсене сўлеле, пуш тўписене пухна, ылан кашалсемпе тыттарна, пуш тўпинчен сўрамё хысне лёпёш сунатти пек сямал та чечеклё пёркенчёксем усса йаня. Урисене йалтарка сямал туфлисем таханса йаня.

Хёрачасем чун хавалёпе пёр-пёринне шёкёлтетсе каласса, кулса, шўт туса пырассё.

Арсынёсем пурте тёрёклё те сарлака хулпусилёскерсем. Пахсассаных, вёсем малта таракан спортменсем, физкультурниксем пулни куранса тарат. Тўррён, уссан пахассё вёсем сирён сине. Вашаваттан сўрессё вёсем хайсем пекх саттур та маттур пикесемпе шўт туса.

Батәсем сүреңсә, сәмрәксем васкаңсә, беңедкә-сенче шахмәтлә вылаңсә, пәр кәтәсрә ташлаңсә, тепәр сәрте телекино кураңсә, кунта йураңсә, кунта кәнеке вулаңсә—парк хай пурнаңсә пурәнаң.

Паркран тухсан, әләк хамәр пурәннә Волгострой сүрчәсене кайса курма шут тытатпәр, Ленин урамәне сүлелә хәпаратпәр, анчах сүртсене тупаймастпәр. Ку сүртсем вырәнне кунта пуңницә хули вырнаңна. Пурәнакансем сінчән ыйтса пәлетпәр. Вәсене Күкең йеннели сәне сүртсене куңарни сінчән каласа парасәң. Трамвай сине ларса Күкең йенчи хула районне кайатпәр. Совет урамәнче пәр виңә хутлә ман сүрттра хамәр тавансене тупатпәр. Анчах мәнле улшәннә вәсем! Пирән ача-пәчасем, 1935-мәш сүлта шула чупнисем, үссе ситнә. Пәхәр-ха халә вәсем сине: вәсем халә хайсем ашшамәш

Тумтирәнчен пәхсан културлә, сәмахәнчен...

— Ай, сан чәлхү шуралса ларнә. Чирлө есә!

— Чирлөрен мар пулө вәл тетәп. Пайан ирхи-не арамә кукаң, тутлә пулманшән вәрсәң. Савән-пах шуралса ларнә пулө, тетәп.

пулнә! Вәсем халә паллә художник, паллә архитектәр, паллә инженерсем пулнә.

Аслә плошчәделе сүл тытатпәр. Ку плошчәд хәррисене совет, техника, әсләләх, хуңаләх организацисен хуңсапа кәленчәрен тунә вунә-вуникә хутлә двореңсәсем вырәнаңна. Плошчәд варринче тәррипе пәләте перәннә Советсен сәнә двореңә ларат. Ку двореца епәр йероплан сінчән курнә. Әләкхи советсен двореңне пәчәк ачасән шулө вырәнаңна.

Плошчәдре пурте йәлтәртәтәт, саврәнаң, чупаң, васкаң.

— Сахрун, есә мар-и сәкә?

— Епә-сәке...

Пирән умра редакцинче әсләкән Сахрун йулташ тәрат. Вәл вәтәлма пуңланә. Анчах сирәм сүл маларах вәл мәнле шутник пулнә—савән пәкәх халә те шутникле каласаң. Сахрун йулташа хамәр кам иккенне каласа паратпәр. Вәл пире калама сүк кәмәллән йышәнаң.

— Халә те редакцинче-и?—тәсе шүтләсе ыйтатпәр епәр.

— Сүк. Халә епә аслә шукулсенче пәтәм тәнчери революци историйә тәрәх лекцисем вулатәп. Епә профессор, тет Сахрун.

— Каласа парәрчә пире, профессор, тәнчери хәлхи лару тәру сінчән.

— Каласа парәп. Анчах епә лекцине васкап-сәке... Чәрмавлә пулмасан, сүл сінче каласаңпәр...

...Чәрәрен тав тәватпәр...

Профессәр Сахрун пире тәнчери хәлхи лару-тәру, тәнчери революци мәнле пулни, Чәваш республика сінчән каласа парат.

...Чәваш республикне илсән, вәл та Коммунист-сен партияә йертсе пынипе пәтәм Совет Союзеңе пәрлө калама сүк мала кайнә. Унән хуңаләхәне култури сүллә вырәнә тәрат. Чәваш әсхаләхә, ытти таванлә халәхсемпе тан, теләйлә те сүтә пурнаңсә пурәнаң. Пәтәм әсхаләхә хәпәр-савәт-сенче, электростанцисенче, йәлхуңаләхәнче, илем-лөх әсәнче, әсләләх әсәне тәрлө әстәләхра әсләсә савәнса пурәнаң. Әсләләхпа техника шутсәр сүлте тәнипе пур әсе те пәтәм Совет Союзеңни пек машинәсемпе сәс тәвасәң. Әсләкәнән әсә мән пурә те машинәсене пәхса пырасси сәс. Тәләкра нумай әсләмәсәң, ытти вәхәтә илемлөх әсәне, әсләләхпа, вәренүпе, музәкәпа киләнсе иртерәсәң.

Республика хулапа йәл, рабочипе хрәсчән, әсләләхсә хушшинчи уйрәмә тәхсанах пәтнә. Граждәнсем общәләхә уәлә әсәсем туса пурәнаңсә.

Чәвашсен халә пәтәм Совет Союзеңе паллә художниксем, архитектәрсем, писәтәлсем, музәк-сәсем, артиссем, уңоңайсем, филосәфсем, изобре-тәтәлсем, чаплә организәтәрсем пур...

— Мәнле есәр, профессор. сәв тәрлө чаплә ху-ласем туса лартма пултарнә?

— Сүртйәр строителствин индустрийә халә калама сүк вәйлә тәрат. Сүртйәр савәңсәсем пирән кирлө пулсан пәр ерне хушшинче пәр хула туса лартма пултарасәң... Вәсем сүртйәр пәйәсене уй-рәмән туса пырасәң. Вара строителсен сүртсене машинәсемпе пухма кәна пәлмелә... Сүртсен сәт-нисене ирәлтернә чулпа хайәртан тунә пысәк пли-тасәнчән купаласәң. Шалти сәтәсәне хулаң йыш-ши хайне кәленчәрен тәвасәң... Ну, ан аяң тәвәр-әнә, ман сәкәнта кәмелә.—Профессәр Сахрун пире ала парат те хай студәнчәсем патне кәрсә йулат.

Епёр Чавашсен тей музейне керетпёр. 10 хутла суртра вырнашн музейри пур пуйанлаха кёске вяхатра нийепле те пяхса тухма хал ситес сук Епёр 1-мёшпе 2-мёш пйатилеткя пайёсене сеш кёрсе тухатпяр. Ку пайсенче епёр хамяр вяхатри йатла сьинсен: Колюцовкяри Короткован, Оринияри Моисейаван, Йаманкассинчи Кушминан, Семёрлери Ивантайёв рационализатяр, тата ытти палла сьинсен санёсене паллатпяр. Пёр пүлёмре артиссемпе писатёлсен, художниксемпе музыкантсен ёсёсемпе вёсен санёсене катартна...

Музейран тухсан, музейран инсех мар уйрам пысак сурт йышаннй „Капкан“ журнал редакцине керетпёр. Редактярне тупса „Капкан“ ёсёсем сьинчен ыйтса пёлетпёр. Каласуран „Капкан“ 1955-мёш султа 1 мёйун екземпляр тухса танине пёлетпёр. „Капкан“ редакцинчен оперяпа балет театрне сёне оперя курма кайатпяр.

Шупашкар хулинче театрсем кантярла ёслесё. Асамат кёперё пек сичё тёслё йалтартатса таракан 50 пин сын таран вырнасма сителёклё кёлене залара Шупашкар хули сьиннисем пустараннй. Вайла електриця сугинче театр халахан тумёсем саран сьинчи чечексем пек йалкышасё. Халах вёлери хурт пек пёр чаранмасяр сёрлесе тарат.

Сценя сьинче Ситийар паттяр сьинчен оперя пырат. Кавак хуппи усылса кайнй тейён, сценя сьинче, етем курман-илтмен пуйанлахпа Ситийар паттяр кёрешёне катартасё.

2—3 сехет хушши театрта оперя курса ларни пёр самант пек иртет. Сценя сьинче пёринчен пёри пуйанрах та илемлёрех картинасем пырасё. Акя Сигийаран сямрак тусёсем йурласа иртесё. Паттярлах та сирёплёх сьисет сямрак кёрешёвсёсенчен... Авя хёр-пике танташёсем кёмёл тёслё күлё хёринче ташласё... Картинасем куракансен чёрисене чётретсе йарасё, паттярлахпа авярласё.

Оперя пётсесён, Ситийарпа хёр-пике ролюсене выдйакан артиссене куракан сямраксем театртан ала сьинче йатса тухасё. Театр халахё артиссене чечексем пйрахат, чаранми ала супат, саламла сьмахсем кышкырат...

Вяхат кас йенне суланнй. Сывахри аеродром сьине кайса йероплан сьине ларатпяр.

Каллах епёр йероплан сьинчен сёршыва пяхса савранатпяр.

Пётём республик йероплан сьинчен пире пысак сат-хула пек курянат.

Йероплан сьинчен епёр Сярэ сьинчи, Савал сьинчи гидростанцисене, Йёпрепше Патярйел хушшинчи энергохимкомбинат корпусёсене, Шамяршя райоёнче сёнёрен уснй нехтй промыслисене, Канаш хули сывахёнче паровозсем тавакан сават корпусёсене куратпяр.

Йероплан сьинчен пётём республик пёр пысак сатла-хула—сават пек курянат.

Сулсем тарых айалта Мускавала, Горький хулине, Хусанала пойассем чупасё, электровагонсем иртесё; сывлаша-инсе сула сьүрекен стратоплансем вёсе вёсе хйпарасё, йероплансем вёсесё.

Йероплан сьинчен пётём республик темле йумахри сунатла сёршыв пек туйянат...

Вяхат машиня сьине лайахрах вырнасса ларса 1955-мёш султан 1935-мёш сула кайала тавярнатпяр...

— 1935! Финиш!

Вяхат машини сьүресе килнине пёлме пуханнй халах пире ала супнипе кётсе илет.

Пусланай пёчек митинг.

Епёр 1935-мёш султа, сешкеленсе сёкленекен, чечекленекен Чаваш республикинче.

28/VI—1935 г.

Анлан.

— Сирён Заготзерно уполномочёнайёя чаваш чёлхине пурнйса кёртес ёсе туса пыма мён ситмест?

— Чавашла каласма-сырма пёлменни пулё.

— Сук, чавашла каласма пёлменни мар. Вырасла сырма пёлеймест пулсан та, вырасла сырма тапасланма хятланни.

Акя сав уполномочённой тенё етём Сёрпү райёстйвкомне сьурса йанй хут:

Йа севотнё колхозу Ворошилов Колтраци. А горсовет токавор севотне никто не путет А поетому я севотне 345 шт. поету по сторону Запату том ешо 8 селсоветах осталос Ети сакопцу то поете числа 26 В чебоксары умено комантировошнай тенки кончал Ешо при тотца немношко Всет тенкё потом йа приету и горсоветом конраковат и остальных с/советах севотне йа оставлу суда токовор таскат пущено прикреплена Чебоксары ешо 8 с/советах асталось я их савотне о сакоцу Восмошнй остаётся Калаенской.

24/V—35 г.

Уболномочёной Загот пункта М. Майков.

Кана вуланй хыссян мён калас? Нимён те каламастпяр. Нимён каламасарах там чёлхине пёсертме саварне вёри йёплё сьмах хыптарас.

Сарак вярри.

Сарак вяррине август йе сентябёр уйахёнче аксан сарак туса илме пулё-ши?

Сёрёс комиссариачён Шупашкарти Симёс пасарти пахча-симёс лапкине пайан кунчен те сарак вярри илсе килеймерёс. Касал хула сьиннисем сарак вяррисёр йулчёс. Ачасем кёркунне сарак сийесшён апратсан, мён тавас-ха вара? Пахча-симёс вярлэх лапкине тытакан пуслыхсем тинех аса кёрёс-ха, вярлэх илсе килёс-ха, тенё сьмахсем ситерем-ши (сёткенлё сарак выранны) йе: акя „Капкан“ тытрё-ха сире сарак ситерме йуратман пуслыхсене, тесе каланипех иртёрсе йама пулё-ши?

Сак сьмахсене каланипех ачасем саракран тутя пулма пултараймасё пулсассан, манан сырава хавяран журнал сьине кёртсе пичетлесе каларма ытатйп.

Сарак йуратакан.

Ирёк ыйтмала.

Бүрократ:— сумсем манран ирёк ыйтмасарах шятса тухнй. Шятса тухнаскерсене сумласах пулат. Анчах асархяр: манран ирёк ыйтса илмесёр никам та сум сумлама ан тухяр.

Ыйту:—Пёсертсе йанине мёнке тўрлетме пула?!

Ответ:—Вутпа йе вёри йапалапа ўт-тире пёсертсе йарсан „марганцевай кислый кали“ текен йапалана шывра ирёлтерсе пёсертнё теле йёпетсе тамала. Ал айёнке въл пулмасан, крахмалпа, йе паранка сәнәхёпе усә курмала (чёрё паранка хырса пишнё теле сапсан та усә пула!). „Капкан“ пёсертсе йарсан, нимёнле марганцевай калисемпе те, нимёнле паранка сәнәхёсемпе те хәтәлма сук. Акә епёр халё Кёсён Йелчёкпе Йетёрнё райфо пусләхёсене 2-мёш квартәл финанс планне начар тултарса пынәшән пёсертсе йаратпәр. „Капкан“ пёсертсе йанине тўрлетмешкён (сиплемешкён) кайри ыраңтан малти ыраңа тухса тәни пулаша, теҫсё.

Ыйту:—Сысна мёне йуратарах парат: паранка сие-и, йёкел сие-и, йе сәнәх чусти сие?

Ответ:—Есё каланисенчен въл пуринчен ыгла-рах... лайәх пәхнине йурата. Мёне йуратмаст тесен, сирён „Большевик“ колхозра (Сёрпү р.) сыснасем ферма пусләхё пулса ёслекең Йефимәва йуратмаҫсё. Йуратман пирки ферма 2—3 сұл хушшинче те сысна шучё пёртте ўсмен. Сәвәйнәш-нах йулашки икё уйәх хушшинче пысәк сысна-семех 5 вилнё.

Ыйту:—Мёншён пирён Шатракассинчи (Тутар-кас районё) „Вушнар“ колхоз председателё Портнов пайан пит тексёмён ларат?

Ответ:—Мёншён тесен въл, колхоз уйне тапса тухнә сүмкурәксемпе кёрешес ыраңне, „чирленё“. Вёрипе аптранә. Температурә хәпарса кайнә унән. 77 градәса ситнё: хәйён (әшра) 37 градәс, Госпиртән—40 градәс. Пётёмпе 77 градәс пула.

Ыйту:—Кайакан пойәса тәрук мёнле йапалапа чарса лартаҫсё?

Ответ:—Пойәссене тормәз тенё машинпа чарма пула. Тормәз въл төрлёрен пула. Товар пойәс-сёнке пуринчен ыгла „Кунце-кнорә“ йатлә тормәз пула. Тёнчере урәх йышши тормәзсем те пулма пултарасҫё. Ав, Вислүрт Шәмәршәра (Шәмәршә районё) йала социалисамла улаштарса сёнетес ёсё чармантаракан тормәз пур. Йачё унән Кукус асамсә. Ун патне йалсовет председателё Пошпеләв Вашили те сўрет. Председателён Кукус тормәзпа сыхланасран сыхланса тамала.

Ыйту:—Пирён Похвишнё районёнчи (Куйбышёв крайё) „Хёрлё тырпул уйё“ колхозра политикпа кулҫут ёсне мёнле ура сине тәратмала? Йулашки вәхәтра пит йапәхса карё.

Ответ:—Сирён колхозри политикпа кулҫмассәлә ёсё ура сине тәратас пулсан, чи малтан Николайёв парторга ура сине тәратмала. Въл ёсёсё пурәна, ура сине тәрайми те пула. Ана нийепле те ура сине тәратаймасан, ура синче төреклё тәракан, ёсшён сунакан чән-чән большевик-коммуниса парторг туса хурәр.

Ыйту:—Йәтма йәвәр йапаласене мёнле майпа сўллё ыраңсене илсе хәпартма пула.

Ответ:—Йәвәр йапаласене хәпартмашкән йатар-ласа машин шухәшласа кәларнә. Въл машина „домкрат“ теҫсё. Унпала пёр тәруках 500 килограм хәпартма пула. Сәв тери йәвәр йапаласене хәпартма пултарат пулин те, въл машинпа Каранйәлён-чи (Сентёрвәрри р.) „Хастар“ колхозән сысна фермин ёсёсене сўллё сыпәка хәпартмала мар. Сыснасене вәхәтра тәрантарман, шәварман, вिति-сене таса тытман, сәвән пирки 10 пус сысна сўри пёр самантрах вёлерекең сысна фермин пусләх-не—И. Шурикәва ыраңтан кәларсан сёс колхозән сысна ёрчетес ёсне хәпартма пула, —домкрат машинпа мар.

Паха Канкан!

Епё икё уйәх сурә ёлөкрех Шупашкарти рабо-чисен поҫолкинче сакәнса тәракан пуштә йешчёкне Мускаври 71-мёш номёрлё пуштә уйрәмё вите́р каймали адрёспе аха, (простой) сыру йарса хә-вартам. Сәв сырува ман йулташәм пайан кун та илеймен. Епё сыру йанә пуштә йешчёкён төпё шә-тәк мар-ши, шәтәкё вите́р ман сыру тухса ўкмен-ши?—тесе, пуштә йешчёкне кайса хыпашласа та пәхрәм. Төпё унән шәтәк мар иккен. Халё ёнтё сыру пирки сапла шухәшлатәп: „Москва“ ыраңне Калугә сывәхёнчи Мосәлск хулине йаман-ши ман сырува тәмсай почтовиксем?—тетёп. Анчах унта йанә пулсан, „за ненахождением адресата“ тесе ман сыру халиччен кайала килмеле лек. Халё та-

тах тепёр май шухәшлатәп: ман сырува чикё леш йенчи „м“ саспаллипе пусланакан Монако сёршы-вёнчи Монте-Карло хулине йе Хёвеләнәс Африкри Моссадамас хулине ситиченех йачёс пулё, тетёп. Унтах йанә пулсан, ман сырува илсе вуларёс пулё те, вуланә хысҫән сурса тәкрёс пул, мёншён тесен епё ытти хыпарсемпе пёрле, Шупашкар хули ўссе пыни синчен, хулари ёссыннисен пурнәсё лайәх-ланса пыни синчен сырнәччё. Фахиссем әна йу-ратмаҫсё.

Ах, аҫта-ши ман сыру? Есё пёлейместён пулсан, епё та пёлейместёп.

Йешчөкрен инсех мар, 5-мёш номёрлё суртра пурнакан.

„КАПКАН“ редакцияне

Хисепле Капкан!

Епё алла ручка тытса, сирён пата сыру сырма хайинчен, вообще, нимён телёнмели те сук. Түрех калас пулат, хаман политика граматлаах сахал пулин те, „Капкан“ журналы епё систематически вуласа пырат. „Капкан“ ёсхалахне културалай сута каларасла ёсре, художествалай обслуживанипе идеяла воспитаниле воспитат тавас ёсре руководящии выран йышанса тарат. Вёл, даже сахал квалификацияле просвещени работниёсен общи-културла урвённо те непосредствённый хэпартса пырат. Пёр самахпа каласан, „Капкан“ ман синче чан-чан кулашлы журналын впечатленине хэварчё. Унан вайё вёл проста пулнинче. Касарар, епё ку сырава, хам чёлхене лечебля-профилактикала факультет витер каларас ёсе обеспечит тумасарах, оформлаят туса сырат. Урэхларак каласан, ку манан, екстрённый выпуск пулса тухрё-ха. Сырагчен малтан, лична курнасса каласна пулсан, корректурах пулатчё-и тен? Йурё ёнтё, ку телёшпе преступлениле халатна ё допустит турам пулсан та, серьёзна взыскани тумар, тетёп.

Нумай каласса, сирён вниманине отвлекайт тумай. Малашне сирён журнал сине регуларнах сырса тарас, тетёп. Епё сырни колхозла ачасене те, комсомолла организацисене те ыра влирани патар, кулартар, савантартар.

Ман вёсемпе органиёски уйралми, йединай организованнаса пурнаса килет. Ман ёселёхне аталанаслаха хэвар ижживени сине илсе направлённа ё парса тараймар-ши? Тунмастап, ман кунта личнай заинтересованна ё та пурах. Ман хаман дейятёлна ё отпечатак хэвармасар обезличкалас килмест. Пирён бригадари сынсен выдержки пурин те сителёклё мар, ёс самогкла, кампавилён сёс пырат. Ку ёсре паллах лушчени йе култиваци кирлех. Самраксене вёрсала та, физически хатёрлех парас телёшпе те, пашал перу спортне внедрени тавас телёшпе те системала катартусем парса тарас ёс сине организованны упор тумала. Паллах, ку ёс искусствённый мар, целостнай процеспа пулса пымала, кана ёсён центарне лартмала. Ку ёсе тума уйрам предпосылкасем пур, епё хам сине надейус, ман фелйетонсем йаланлахах вёсен памётёнке йулёс, вёсене вулан чухне пётём залра оживлени пулё. Епё кун пирки иккёленсе тамастап, кулаш асти пулас шухайша епё хам сознанияне таранан кёртсе лартнай. Сирён йенчен материальнай тата моральнай пулашу сёс ытатат.

Чёлхе йенчен аптрасах каймастап. Хал, епё чёлхе техникине хам алла саварса илес телёшпе, специальна Куйбышёв крайёнке тухса таракан чавашсен чапла хаёатне, „Колхознике“ сыранса илтём. Ку сырава та сав хаёатран вёреннине практикана кёртсе пынине демонстрацилес шухайша сыртём.

Санаса пахар-ха, вёт кунта ман международни чёлхе, сырури международни самахсене епё пётёмёшпех „Колхозник“ хаёатан 45, 50 №-сенче сапанный „международни самахсенчен“ тунё. Малашне, нумайрах вёренсен, манпа каласма та хёнрех пулат пулмала. Пожалай, ытараймар, „Колхозник“ хаёата куншан поощрени те парар-ха. Пёр самахпа каласан, чёлхене вёренесшёнех, виёсёмёш хёвеланай уйрамне кайма кирлё мар. Иглёр-ха, йёшле илемлён йанарасё вёл хаёатри самахсем. Самахран, хайён независимайсене сухатса пётёрё те, империалистамла державасен вайин обйекчё пулса тарё, „Советла франциле сыханун ытэвёсене“, „патшалахла сыхлах средствисене“, „патшалахсем мирлаха сыхлас“, „патшалахсем пёрне пёри шанаслаха“, „Хёвелтухасла-регионалла пакта“ „патшалахсен составёпе“, „Тапанас марлаха“, „вёсене пёрлештерекек паранналаха демонстрацилесё“ т. ыт. те. Самахсем чан та чан международни! Хэваррах куратар ёнтё, вёл хаёатра ёслекенсем, чёлхе културине ёлкёрёлён пурнаёсла ёсре малта пыма обйазатёлствисемлёскерсем, пуринчен те пысак опытлахах, саванпа вёсем ку ёсе пурнаёса кёртессин значенине сухатмасёсё, колхоз пурлахне управланё пекех, управласёсё, хисеп тавасёсё. Специальна саваншан вёсен чёлхине экспертиза туса иртерессине обеспечит тавас пулат. Алакер.

Р. С. Касарар! Вёт епё ку сырава пёре ларнипех сырман. Чёлхе тенё йапалана вёренме ача вайи мар иккен? Пёр кун епё, темле, те ансартран пулчё вёл, икё самаварчёй ёссе йанайчё. Лачкам тара укнёччё. Анчах ун чухне сак сырава сырнай чухнехи пек тарламан. Мён таван, чёлхи хаман мар, йут чёлхепе сырма пите хён, ситменне тата епё самрак. Кушан „Колхозник“ хаёат калашле, „поощрени“ паратан пул ача? Епё тивёслё мар пулсан, кёренсех тамай. „Колхозник“ хаёатра ёслекенсене „поощрени“ выранне „Капкан“ сак сырава ситерсе парсан та, темён пекех тав таваттам. Сире ыра сунакан

Алакер.

Ашшё:—Тэхта-ха, тэхта!.. Мён терён сак есё? „Тулакланна“ терён-и сак? Мён тени пулат-ха вёл, айнаваймарам.

Хёрё (хёрелсе)—Пире ана вёрентмен. Куйбышёври „Колхозник“ хаёат редакинчен ытса пёлес пулат. Вёсен хаёатёнке ун пек самахсем темён чухлех пулаканччё.

„Хамахам незнайски“ доклячѣ

Сырула̄х чѣлхине пѣрле оратѣрсен чѣлхине те йакатма
тѣрѣшасси—пирѣн ѣс.

УПЌШКИ:—Пѣх-ха ача ҫывѣрса карѣ. Малала кирек хѣсан та ачана ҫывѣртарас пулсан, Ерми пичче ни вырѣсла, ни чѣвашла мар тунѣ, ҫтенографипе ҫырса пынѣ докладне вуласа парас пулаѣ. Вулаканнине пѣр 2—3 минут итлесен, ача мар, есѣ те ҫывѣрса кайса хѣмла вѣренѣ пек харлатарма тытѣнѣн.

Кулѣтурлѣ колхозник килѣнчи каласу.

Совет Союзѣнче илемлѣ литературѣ вулакансен шучѣ 60 миллион ытла. Вѣ шутран рабочисемпе колхозниксем нумай.
(А. Толстой Парижри конгресра тунѣ докладран).

Колхозник:—Ҫакланинчѣ вѣл кѣвѣсекен Отелло ман алла. Ашкѣнма парѣттѣм вѣл тѣшмана. Тѣрех прокурор патне...

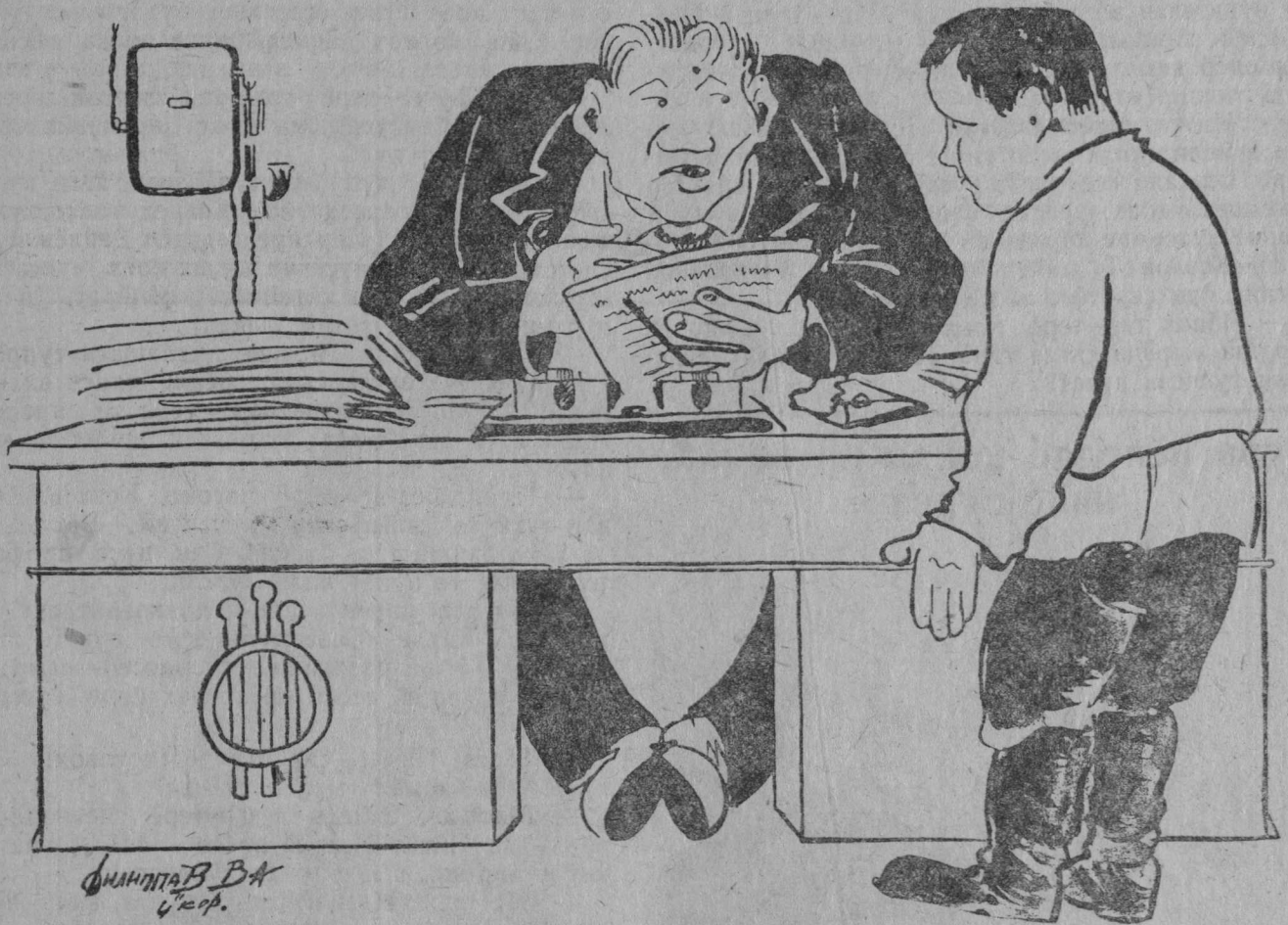
Арѣмѣ:—Ес ѣна калан-ха, Йакус! Леш चुнилли, ҫичѣ арѣма ҫитнѣ Хайар Иван патша йатлѣскерне асту-ха тата. Авѣ камѣн тѣрмере ҫѣрмеле пулнѣ!

Хв. Уй-хир.

Хәшән чөлхи малта

(Сухрәмпа километр)

Ваф. Филиппав укерың.

— Сирән йала пымала пулаф-ха манән. Миңе сухрәм кунтан сирән йала?
— Кунтан пирән йала икө километр сурә пулаф. Сухрәмпа виҗессине пәрахни чылай сул иртрө ёнтө.

Сентөрвәрри хулин вывёскисем.

Хут пёлекен сын вәл вулама йуратафске. Вулас пулсан хула урамёсенче метр сурәлә вывёскәсем сахалах мар. Акә пёрре Атәл херринчен хуланала ыткәвса пынә чух, сәмсана түрех тутлә шәршә пырса кечә те, вара ирөксөрех, ку хәш столовай-ши?—тесе вывёскә синчи саспаллисене пёр сиктер-мөсөр вуласа тухрәм. Сырасса җапла сырнә: „Сентөрвәрринчи варман промхозан рабочисене снабжаф тавакан упрамен пурне те ситерекен столовой“.

Вуласа тухсан йәлтах антрарәм. Йәнәш вулатәп-и тен?—тесе тинкөрсө пәхатәп. Анчах җав җава, саспали тәринчи кайәк хүрилө пәнчәсем пөри те кураңмасф. Чәнахах та вывёскине сырнә чух грамматикәна упраман, җавәнпа та „упрам“ сәмах-сем күртсө лартнә.

Тата сөнө йапала. Вулатәп малала:

„Йусама илетпөр сехет севесөлекен машин-сем орахисем та“.

Мөн каласнән пулнә-ши кунта? Вулакансемшөн пысәк төлөнү. Сехет сөвө сөлекен те пур иккен.

Вывёски синче сехет күлепи пуррипе сөс, кунта сехет йусафсө мөн тейән. Анчах җава та әнланма хән, тем „орхисем“ синчен каласнән пулнә.

Анчах вөсем „орхисене“ ыйтафсө пулсан та, сире, сехет йусанә сөре атә-пушмак йе хәмәт йусама кайса пама сөнместөп.

Марински посад тенөрен пулас, хәш пөр вывёс-кисене мари чөлхипе чәвашла ылмаштарса сырнә. Акә вәл: „Горпон сәкәр сутакан 2-мөш №-лө ма-газин“ (Мари халәх сыннисем сәкәра—сәкәр--тефсө).

Кун пек вывёскәсене хула тәрәх сүресен татах та нумай курма пулаф. („Рәпачисене снабжаф тә-вакан оттелө“, „Пурне те ситерекен столовә“, „Төрлө йапаласем сөнөрен сөлемө илетпөр йусама“, тата ыт. те).

Халә вөсене темле орфографийә чаплә пөлекен профессор та вуласа тәнланаймө. Йалти кәлхоз-никсемшөн паллах ёнтө әнланма йәвәр. Мөншөн тесен ку чөлхепе чәвашсем нихәсан та каласман. Вывёскә сыракансем сөс каласфсө. Вас. Йвле.

Вёсем типсе вилесшён мар

— Ай-уй, типсе вилетпёр епёр капла пёр тумлам ерехсёр канцеларинче ларса,—терё ерех сыпма йуратакан колхоз председателён—Зайцев Иванан ман камалла пусё,—ытла та йапах пуранатпёр епёр капла. Капла ларна сёртех типсе вилсен чяха та пирёnten кулё.

— Чан та, тёрёс калатан есё, Зайцев й-ш, ништан ёсмели тупаймасан типсе суралса кайсах вилепёр. Пях-халё есё манан тута хёррисене,—ерехсёр пётёмпех типсе суралса кайрё,—терё сётел хушшинче хутсемпе термешсе ларакан колхоз счетовочё—Козлов Т. хайён сурхи силпе таткаланна тутине председателе тасса катартса.

— Чаннах та,—терё председатёл,—ес ытла та хяруша ыраана ситсе танна. Камран та пулсан ёсмели тупасах пула!!

Хура кёпеллё кахал иртсе кайнине курсан.

— Мёншан Иван Унтрианав кирёк хяран та хура кёпепё сурет?

— Кахал вёл. Хура хяма сине ўксен питёх палармала ан пултёр тесе хура тыханса сурет.

— Тупасах пула!.

Иккёшё те пуссене сёреле усрёс те, астан, мён салтавпа ерех тупса ёссине шухашлама тытанчёс. Шап, колхоз канцеларинче шана вёсни те илтёмеле...

— Тэф-фу-у!—терё счетовод ларсан-ларсан,—ёсмели тупаймастпёр, ма кулас мар пирёnten, пётём йал кула! пулё.

— Ничево-о, тупапёр, тупапарах, йала култармапёр,—терё председателё. Каллех колхоз канцеларё шап пулчё. Пёр председатёл Зайцев пусёпе счетовод Козлов пусёнче анчах ерех тупса ёсёс шухаш ништа кайса кёреймесёр сёмерет, шавла! пуё мимисене пачарта! шакка!...

— Еп мён майпа ёсмелине шухашласа тупрам,—терё председатёл ларсан, ларсан,—типсе вилместпёр, йала та култармастпёр,—терё те, председателён тути сар хёвел пяхна пек: йал-л-л, кулса илчё.

— Тёрёсипех-и?—терё счетовод Козлов. Козлован тути те саванаслан кулса йачё.—Ват сан апла-так башка так, башка! Сан пуё профессор пуё теме те пула! апла пулсан.

— Вёт хал пирён хашпёр колхозниксене тыра кирлё-и? Кирлё. Савсенчен ёсме пула! Ёстер, ёстерсен—тыра паратпёр, ёстермесен—памастпёр, тетпёр те, вара вёсен ирёксёрах пире ёстермеле пула!.

— Тёрёс! Тёрёс!—сирёплетрё счетовод.

— Анчах каман тыра пётнё-ши?

— Тыхта-ха, Зайцев й-ш,—терё счетовод Козлов,—ван Никит Иванча иртсе кайа! савна тыра кирлё мар-ши, чёнсе ил-ха чуречерен!

— Ей, Никит Иванч! Кил-ха кунта, кил!—чурече кантакне ватас пек шаккарё председатёл.

— Ну, Никит Иванч,—терё счетовод,—епёр типсе вилетпёр: ес пире шавар, а епёр сана колхозран кивсен тыра парса тарантарпёр. Хире хирёс алла сусан ал шурала! пирён те савнашкал пёр пёрине пулашас пула! Пях-ха есё ман тута хёррисене, пётёмпех типсе суралса кайрё. Сан савна йёпетсе йусамала —терё те, сурхи силпе таткаланна тутине шит те суря таршё тасса катартрё.

— Тёрёс,—терё председатёл,—высса та, типсе те вилмеле мар, пёрне пёри пулашас пула!.

— Апла сирён тута хёррисене йусамала „вазелин“ тенё емел кирлё пула! ёнтё,—тесе хучё Никит Иванч.

— Су-ук, вёл мар, „вазелин“ тени вёл пёчёк курапкара пула! Ку урахх-хи-и!

— Апла пулсан таварни тикёт кирлё пулё еппин, таварни тикёт те йусакан.

— Вёл та мар, таварни тикёт вёл хура йапала, пичкере пула! вёл. Ку сутаскер, йаланах сур литёр кёленчинче, йе литёр кёленчинче пула!,—терё председатёл.

Никит Иванч каласан анланчё те—килёшрё.

— Йура! анлантам,—терё те, vascaвлан тухса чупрё.

Председателле счетовод саванаслан тутисене суллакаласа йулчёс.

Сур сехет ситрё-и, ситмер ё-и, Никит Иванч персе те ситрё. Вёл кёнё-кёменех:

— Бӑт сире сур, литӑр емел!—терӑ те, сӑтел сине шак! тутарса сур литӑр ерех кӑларса лартрӑ. Никит Иванч пӑре куҫ хупса илнӑ хушӑра сур литӑр пушанса та ларчӑ.

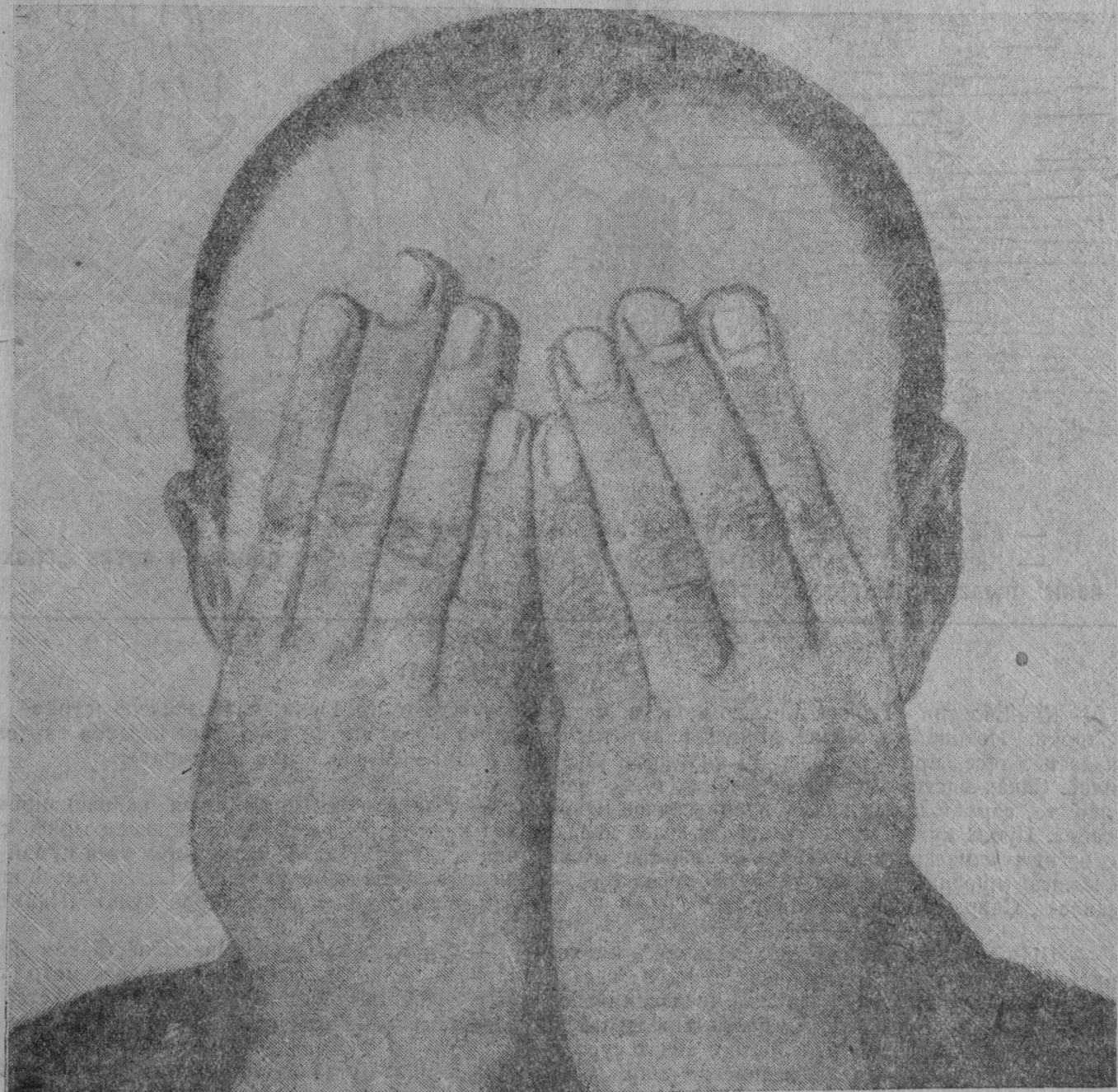
— Кунпа сахал,—терӑ председатӑл Зайцӑв сур литӑр тӑпӑнчи йулашки тумлам ерехне сӑрхӑнтарса илсе,—тепӑр сур литӑр илсе пулаӑ, унсӑрӑн тырӑ сахал паратпӑр. Тепӑр сур литӑр илсен хӑвна мӑн чухлӑ кирлӑ ҫавӑн чухлӑ паратпӑр.—Никит Иванчӑн каллех килӑшмеле килчӑ. Каллех сур литӑр пырса лартрӑ те, каллех пӑр куҫ хупса иличчен пушанчӑ.

Пуҫланчӑ вара Козловпа Зайцӑвӑн ӑҫкӑ. Ӕҫкӑ те ӑҫкӑ. Ҷашни кунах, ир пуҫласа кӑҫченех ӑҫкӑ.

Ӕҫмен кунӑ те ҫук. Камран сур литӑр, камран литӑр, камран ытларах та.

Ҷапла тырӑ парса ӑҫме вӑреннӑ Мӑн-Сӑнтӑр йалӑнчи (Йетӑрне р.) колхоз председатӑлӑ—Зайцӑвпа колхоз ҫетовочӑ Козлов. Мӑн-Сӑнтӑрти хӑшпӑр колхозниксем каланӑ тӑрӑх, малтанласа типсе сурӑлма пуҫланӑҫкерсем, хӑӑ колхозниксенчен ерех ӑҫсе тултарнипе пичке пекех пулса кайнӑ.

Кам пӑлет, тен кӑркуннепе тырпул пуҫтарса кӑртсен тырпула вӑлеснӑ вӑхӑтра вӑсен ӑҫмелисем тата нумайтарах тупӑнӑ. Вӑсем вара ун чухне кӑпсе кайса, йе сурӑлса кайса вилме те пултарӑҫ. Епӑр „Капкӑн“ тусӑсем ун пек ҫынсене хӑрхенетпӑр. Ҷавӑнпа та халех кӑпсе вилесрен хӑраса Козловпа Зайцӑвне те тутисенчен „Капкӑн“ хӑҫтерсе йӑплӑ ҫамах ҫитерсе мухмӑрсене уҫма „Капкӑн“ хӑнакилне туртса кӑртес терӑмӑр. М. Дангер.

Кунта сирӑн предпрыйатири производствӑра нумай брак тукӑ пӑр рабочин сӑнне кӑртетпӑр. Кам вӑл? Мӑнле хушаматла?—ҫавна пӑлӑр те, сӑнне касса илсе, хӑвӑрӑн предпрыйатири тухакан ҫтена хӑҫата кӑртсе лартӑр.

Ҷилпе килессе.

Ҷырма вёренекенсенчен хайшёрисем чёлхене вёренмесёрех поет пуласса кётесё.

Филлипп
у.х.б.

- Мён туса лараџ ара ку Ҷын анасласа тинёс хёрринче?
— Унаџ поет пулма чёлхи йака мар. Тинёс Ҷийёпе вёрекен Ҷилпе ун патне „вдохнови“ пырса Ҷапанса чёлхене вёренмесёрех поет пуласса кётет.

ВутпуҶсисем.

— Кив-Ейпесри (Турхан р.) промколхоз членё Ҷспиркин Иванпа уч йвёлё Микулай вут касма кайатпёр тесе, промколхозран 16 килограм Ҷанәх илнё. Ҷанәх илсенех тепёр кунне Ҷакёр пёсерсе Ҷинё те, вәрман касма кайма пулни Ҷинчен манса кайнә. Пуппа кулак калашле: „сўлти вёсен кайәксем ним акмасәр—вырмасәр, ним вәрман касма каймасәр пурәнаҶсё, Ҷапах та тутә пурәнаҶсё“,— Ҷапла-и, Ҷспиркин Иванёпе Микулай?

— Шәмәршә районёнчи „ЁҶ хёлхемё“ колхоз председатёлё уйра ўсекен чечексемшён каҶсах кайат, Ҷаванпа ийунён йулашки числисемченех суртыррисене Ҷумлас ёҶе тытәнман. Председатёл! ЁҶё чечексене йуратма пултаратән, анчах суртри анисем Ҷинче кашласа ўсекенисене мар, урәх Ҷёрте (вәрманта, уләхра, колхоз чечек сатёнче) ўсекен екземплярсене йурат.

— Ҷёрпў районёнчи „Хёрлё Етнә“ колхозра 33 колхозникән ёҶкенекисем Ҷуқ. Колхозниксем тунә

ёҶкунёсене правлени колхозниксен Ҷурамё Ҷине Ҷырса пыраџ-ши йе туйа Ҷине картсем картса па-раџ-ши?—ыйтсан пёлме пултаратәр.

— Йанкәлч йалёнчи (Канаш районё) промколхоз канцелярине кайас пулсан, нашатырнәй Ҷпирт чиксе кайәр. Ахалён, чёлём тётём унта нумай пирки, пуҶа сёрём тивме пултарат. Сёрём тивсен шәрш лама нашатырнәй Ҷпирт кирлё пулат (Паймек).

— Ҷёрпў районёнчи ЧәваштёпёҶтәвком йәчепе тәрәкан колхозән ҶумкураҶксем чёрёк метр тарав ўссе ларнә. Ватә йуман тәршшё пуласса кётсе Ҷумла-ла таҶма тытәнса тәраҶсё пулмалла ку колхозра.

— Хёрлё Чугайпа Кувакинә райфинпай пуҶләхёсем ним тәрәшмасәр-гумасәр финанс планне тултармали меслет шыраса тупасси Ҷинчен шуҳашлаҶсё. Вәл Ҷакәнган паллә: финанс планне тултарас телёшпе Ҷав асәннә районсем чи хўрере Ҷапанса каланса пыраҶсё.

Улатӓрти художествӓлӓ гравӓрӓ студинче.

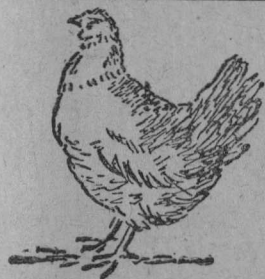
Йуратса тӓрӓхлани

Студире вӓренекен В. Илийн ӓкерчӓкӓ.

Быкӓв (Студи пуслӓхӓ): Халӓ ӓнтӓ есӓр 1-мӓш курсран 2-мӓш курса куслӓр. Вӓренсе тухсан чӓваш кӓнекисемпе журналӓсене хӓвӓр тунӓ ӓкерчӓксемпе илемлетекенсем пулӓр!

Илийн (вӓренекен):—Вӓренсе тухасса кӓтместӓп. Ак халех есӓрпе епӓр мӓнле тӓнине каррикатурӓ туса ӓкерсе „Капкӓн“ редакцине йаратӓп.

Сак чӓхӓ та кулса
йӓрӓ кӓна илтсен

„Капкӓн“ редакци адрӓсӓ:
Чебоксары. Ул. Володарского.
Дом печати. Редакция „Капкӓн“.

Хурт! Хурт! Хурт! Кун пеккисем те, пӓчӓк-
ехисем те... Пин хурт пулӓ Чӓваштипографи
администрацийӓ рабочисене ӓс хысӓн пит-
ӓс сума панӓ супӓнӓре. Ку—администрацин
рабочисем сине тивӓслӓ пӓхас ӓсӓсем сул-
ӓки кунсенче хуртланса кайнине пӓлтер-
ӓсӓ-ши?

Секретарь и выпускающий редактор И. Иларионов

Ответ. редактор Гур. Титов.

Дано в производ. 24—VI—35 г. Подписано к печати 4—VIII—35 г. Уполномоч. Главлита № 463. Заказ № 1116

Формат бумаги 1/8 Об'ем 1,25 п. л. Гор. Чебоксары, тип. № 1 Чувашгиза. Тираж 2700 экз. Издат. газ. „Канаш“.

чѐлхе ыйтăвѐсем пирки пухăнанан конференци умѐн.

Куйăшдѐ хулинче тухăкан „Колхозник“ хасѐт редакцинче ѓслекемѐм чăваш чѐлхине сўпѐлес тѐлѐшле ѓсломе тытăнни палăрса тăраť (ку номере сапăннă „Капкан редакцике“ йатлă фелйетока вула).

— Ой-ой, ачам, сан чѐлхў! Ним латти те сук. Мăн чухлѐ сўпѐлсем сыпăрса тулнă ун сўмне. Сана епѐр, пѐтѐм чăваш ѓссыннисен йачѐле, вăл сўпѐлсенчен тасалма хушатпăр..